

Våben i Ejsbøl Sø

I Ejsbøl Sø er et af de største våbenofferfund fra jernalderen i Danmark fundet. Arkæologerne har igennem årene udgravet op mod 3000 genstande på stedet.

Fra tiden omkring år 0 er der fundet enkelte lansespids og skjoldbuler. Den største ofring skete dog først 300 år senere. Ofringen bestod af våben, rytterudstyr og personligt udstyr fra op mod 150 soldater, 12 officerer, én næstkommanderende og én hærfører; en hel besejret hær. Jernnagler fra mindst to afbrændte både viser, at hæren kan være kommet af søvejen igennem Haderslev fjord. Hærførerens bandolérbælte har en næsten identisk parallel fundet i en fyrstegrav ved Neudorf-Bornstein 100 km længere mod syd, så måske kom hæren herfra?

Fra omkring 400 e.Kr. stammer en mindre ofring med udstyr fra op mod 30 soldater, to underofficerer og to officerer.

Weaponry in Ejsbøl Sø

Ejsbøl Sø held the largest find of sacrificed weapons from the Iron Age in Denmark. Over the years, archaeologists have found upwards of 3,000 artefacts in the lake.

From circa year 0, the finds consist of a few lance tips and shield bosses. However, the largest offering was not made until 300 years later. This deposit consisted of weaponry, horse tackle and personal equipment from as many as 150 soldiers, 12 officers, a second-in-command and a commander; an entire, defeated army. Iron nails from at least two burned boats suggest that the army may have come by sea, sailing up through Haderslev Fjord. The commander's bandolier has an almost identical parallel from a royal tomb at Neudorf-Bornstein 100 km further south, so perhaps this was where the army hailed from.

A smaller sacrifice dating from circa 400 AD was made up of the equipment of as many as 30 soldiers, two sergeants and two officers.

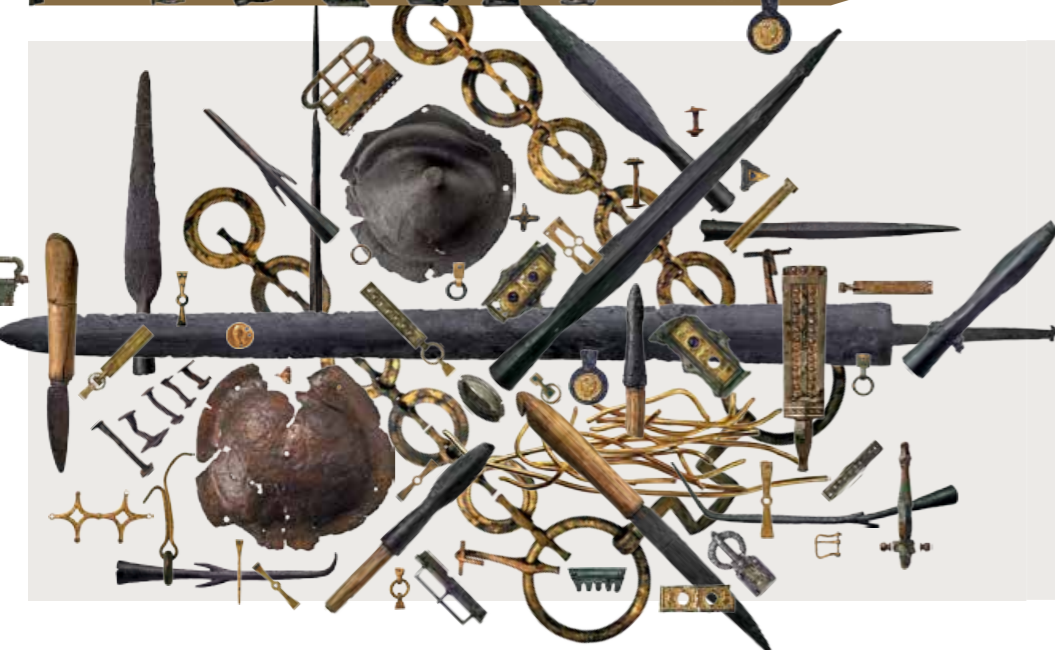

Waffen in Ejsbøl Sø

Der See Ejsbøl Sø barg einen der größten eisenzeitlichen Waffenopferfunde in Dänemark. Die Archäologen haben im Laufe der Jahre an die 3000 Gegenstände aus dem See ans Tageslicht gebracht.

Aus der Zeit um das Jahr 0 wurden einzelne Lanzen spitzen und Schildbuckel gefunden. Die größte Opferung erfolgte jedoch erst 300 Jahre später. Sie bestand aus Waffen, Zaumzeug und persönlicher Ausrüstung von bis zu 150 Soldaten, 12 Offizieren, einem stellvertretenden Kommandanten und einem Heerführer; also einem ganzen besiegten Heer. Das Bandolier des Heerführers hat eine fast identische Parallele in einem Fund in einem Fürstengrab in Neudorf-Bornstein 100 km weiter südlich. Kam das Heer also vielleicht von dort?

Von etwa 400 n. Chr. stammt eine kleinere Opferung mit Ausrüstung von etwa 30 Soldaten, zwei Unteroffizieren und zwei Offizieren.

BANDOLÉRBÆLTE

Mange af de ofrede våben kan i dag ses på museet i Haderslev. Øverst ses en sværdrem med guldbelagte sølvbeslag, som har været hærførerens. Kun de fornemste fyrsteslægter i Europa havde råd til kunsthåndværk af den kaliber.

UDGRAVNINGER

Arkæologerne har gravet i Ejsbøl af to omgange. Første gang i 1955-1964 i forbindelse med landindvinding af landbrugsjord i området. Anden gang i 1997-99 i forbindelse med naturgenoprettelse og Ejsbøl blev til sø igen, lige som den var i jernalderen.

En hel hær i søen

Omkring 300 e.Kr. skete den største ofring i Ejsbøl Sø. På fire steder i søen er der ofret. Undersøgelser viser, at ofringerne stammer fra samme kamphandling.

Deponeringerne er ikke tilfældige. Hærførerens udrustning og penge er ofret for sig selv ved vestkanten af søen. Udstyret fra hans næstkommanderende ligger også for sig selv. Til gengæld er udstyret fra de 12 officerer og mere end 130 soldater lagt sammen på to steder. For alt udstyret gælder dog, at det blev afbrændt og ødelagt med stor kraft inden ofringen.

Fundet giver et billede af, hvordan en germansk hær var opbygget af små enheder på 10 soldater anført af en officer til hest. Hver gruppe havde fire sværdførere og seks bueskytter. I alt har hæren bestået af 12 enheder. Dermed ser det ud til, at hæren var opbygget efter romersk forbillede.

An entire army in the lake

The largest sacrificial deposit in Ejsbøl Lake was made circa 300 AD. Sacrifices were made at four locations in the lake, and studies indicate that they all originate from the same military action.

The deposits are in no way random. The commander's equipment and money were sacrificed separately at the western edge of the lake. Equipment from his second-in-command was also deposited separately. The equipment from the 12 officers and at least 130 rank-and-file, however, was deposited en masse at two sites. Before the sacrifice, all the equipment was bruned and hacked to pieces.

This find gives us an impression of how a Germanic army was built up from small squads of 10 privates led by a mounted officer. Each group had four swordsmen and six archers. In all, the army consisted of 12 squads, suggesting that it was modelled on Roman army divisions.

Ein ganzes Heer im See

Die erste Opferung im Ejsbøl See erfolgte um 300 n. Chr. an vier Stellen. Untersuchungen zeigen, dass die geopfert Gegenstände von denselben Kampfhandlungen stammen.

Die Ablage war nicht willkürlich. Die Ausrüstung des Heerführers und Geld wurden für sich an der Westseite des Sees geopfert. Die Ausrüstung seines Stellvertreters liegt ebenfalls für sich. Dafür ist die Ausrüstung der 12 Offiziere und mehr als 130 Soldaten an zwei Stellen zusammengelegt. Für alle Ausrüstungsgegenstände gilt jedoch, dass sie vor der Opferung abgebrannt und mit Gewalt zerstört wurden.

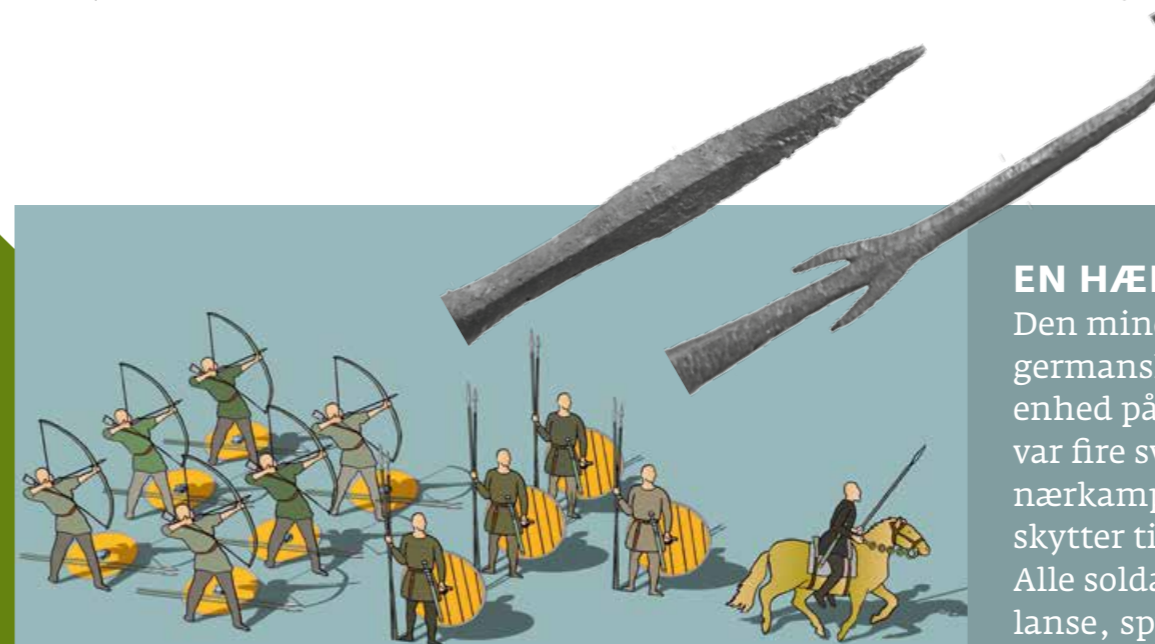
Der Fund ergibt das Bild, dass ein germanisches Heer aus kleinen Einheiten von 10 Soldaten bestand, die von einem Offizier zu Pferd angeführt wurden. Jede Gruppe hatte vier Schwertführer und sechs Bogenschützen. Insgesamt bestand das Heer aus 12 Einheiten. Es sieht also so aus, als sei das Heer nach römischem Vorbild aufgebaut gewesen.

OFFERFUND

Det største offerfund fra 300 e.Kr. stammer fra den samme hær. Ofringerne lå således:

A: udstyr fra 8-9 officerer og soldater. B: udstyr fra 2-3 officerer og soldater. C: udstyr fra den næstkommanderende. D: udstyr fra hærføreren.

EN HÆRENHED

Den mindste enhed i den germanske hær var en enhed på 10 soldater. Der var fire sværdførere til nærkamp og seks bueskytter til fjernkamp. Alle soldater bar desuden lanse, spyd og skjold. Enheden blev anført af en officer til hest.

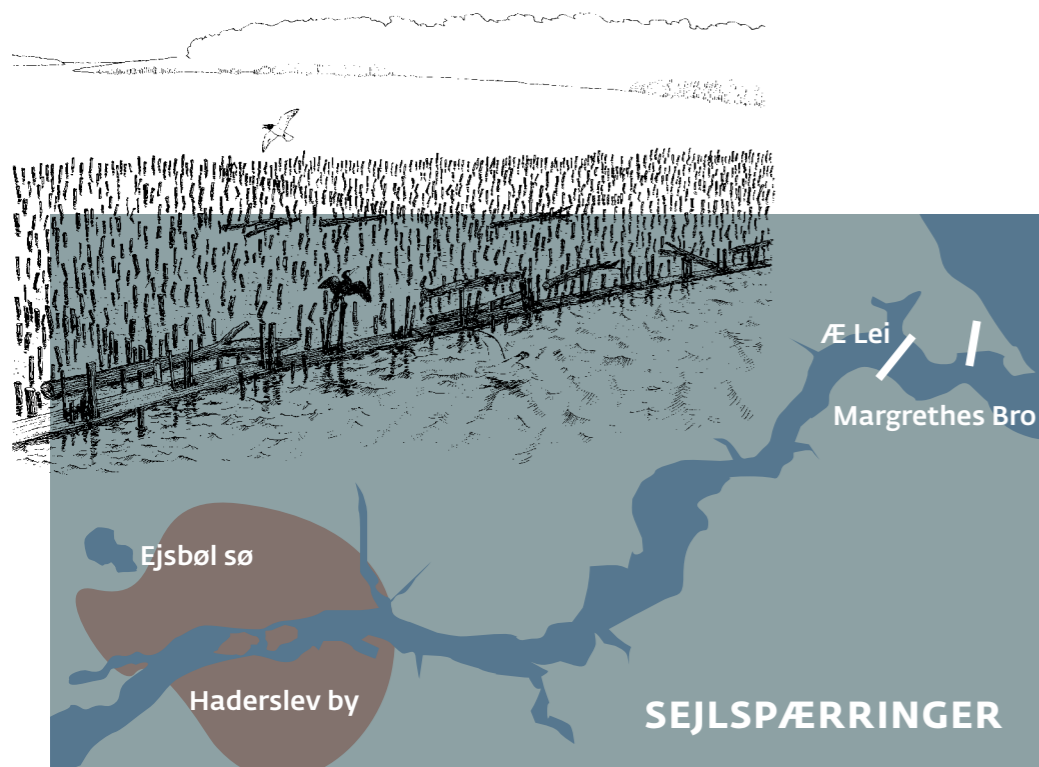

Slagmarken og offersøen

I Ejsbøl Sø er der fundet omkring 3000 genstande fra krigsbytteofre. Fra omkring år 0 er der ofret våbenudstyr fra enkelte krigere. Omkring 300 e.Kr. er der ofret våbenudstyr fra op mod 150 soldater og omkring 400 e.Kr. er der ofret udstyr fra op mod 35 mand.

Af soldaterne selv er der dog intet spor. Der er ikke fundet skeletter eller andet, som tyder på, at de døde krigere er kastet i søen. Ligene blev sandsynligvis efterladt på slagmarken til spot og spe.

Spørgsmålet er så: Hvor stod slagene? Arkæologerne er ikke sikre, men bådnagler fra mindst to afbrændte både i ofringen fra omkring 300 e.Kr. kunne tyde på, at slaget kan have stået et sted ved Haderslev Fjord. To sejlspærringer ved udmundningen af Haderslev Fjord anlagt i 370 og 403 e.Kr. viser i al fald, at man senere frygtede angreb herfra.

Battlefield and sacrificial lake

Ejsbøl Sø has produced finds of around 3,000 artefacts from the spoils of war. From around year 0, weaponry was sacrificed from a few warriors. Around 300 AD, sacrifices were made of weaponry from as many as 150 soldiers, and from circa 400 AD there is equipment from up to 35 men.

Of the soldiers themselves, no trace remains. No skeletons or other remains have been found to suggest that the dead warriors were cast in the lake. Most likely, the corpses were left on the battleground.

But this begs the question: where was the battlefield? The archaeologists are not sure, but boat nails from at least two burned boats in the sacrificial deposit from circa 300 AD suggest that the battle was fought near Haderslev Fjord. Two navigation barriers at the mouth of Haderslev Fjord constructed in 370 and 403 AD certainly suggest that by this time there were grounds to fear seaborne attack.

Schlachtfeld und Opfersee

Im See Ejsbøl Sø wurden etwa 3000 Gegenstände aus Opferungen von Kriegsbeute gefunden. Um die Zeitenwende wurden Waffen einzelner Krieger geopfert. Um 300 n. Chr. wurden Waffen und Ausrüstung von an die 150 Soldaten und etwa 400 n. Chr. die Ausrüstung von etwa 35 Mann geopfert.

Von den Soldaten selbst gibt es keine Spur. Es wurden keine Skelettreste o. Ä. gefunden, die darauf schließen ließen, dass die toten Krieger in den See geworfen wurden.

Die Frage ist nun: Wo fanden die Schlachten statt? Die Archäologen sind nicht sicher, aber Bootsnägel von mindestens zwei verbrannten Booten aus dem Opfer um 300 n. Chr. lassen vielleicht darauf schließen, dass die Schlacht irgendwo am Haderslev Fjord stattgefunden haben könnte. 370 und 403 n. Chr. wurden zwei Sperren in der Fahrrinne am Ausgang des Haderslev Fjord angelegt, die beweisen, dass man in der Zeit danach Angriffe von See her befürchtete.

MINDST TO BÅDE

I mosen er fundet mere end 1000 bådnagler og en enkelt åretold. En del af naglerne stammer fra det samme fartøj: Sandsynligvis en båd af samme type og størrelse, som den 20 meter lange egetræs båd fra Nydam Mose 35 km sydøst for Ejsbøl.

Jernalder: Den første nordiske krig

Danmark var et landbrugsland, hvor bønderne levede i bebyggelser med et varierende antal gårde. Fra omkring Kristi fødsel til omkring år 500 blev trusler om krig dagligdag. I århundrederne efter Kristi fødsel kom de første angreb sydfra til de sydlige egne. I 200-tallet blev Østjylland og Fyn ramt af bølger af organiserede angreb fra de vestlige egne af Skandinavien. I 300-tallet blev krigszonen hele Østersøregionen med angreb fra både nord,

syd og øst. Der er i Sydsandinavien fundet omkring 50 krigsbytteofre, fordelt i omkring 20 forskellige moser.

Voldanlæg, sejlspærringer, borge og ikke mindst krigsbytteofringerne afspejler regulære militære aktiviteter af stort omfang. Det var stammekrige med hære på op til 1000 mand og kontinuerlige angreb på det østjyske kystland. Jyderne modstod angrebene og ofrede krigsbyttet i de lokale offermoser.

Iron Age: The first Scandinavian war

Denmark was a nation of farmers living in settlements containing a variable number of farms. From around the birth of Christ until around 500 AD, the threat of war became part of everyday life. In the first centuries AD, the initial assaults came from the south against the southern regions. In the 3rd century, East Jutland and Funen were struck by waves of organised assaults from the western provinces of Scandinavia. In the 4th century, the Baltic Region was a war zone under attack from the north, the south and the east. Southern Scandinavia has produced

finds of some 50 offerings of war booty, dispersed across 20 different bogs.

Ramparts, underwater blockades, strongholds and not least sacrifices of the spoils of war reflect continuous military activity on a huge scale. These were regular tribal wars between armies of up to 1,000 men making continuous assaults on the East Jutland coast. The Jutlanders resisted the attacks and deposited the war booty in the local sacrificial bogs.

Eisenzeit: Der erste nordische Krieg

Dänemark war ein Agrarland, in dem die Bauern in Siedlungen mit einer unterschiedlichen Zahl von Höfen lebten. Ab etwa Christi Geburt bis um das Jahr 500 gehörten drohende Kriege zum Alltag. In den Jahrhunderten nach Christi Geburt wurden die südlichen Teile von den ersten Angriffen von Süden heimgesucht. Im 3. Jahrhundert wurden Ostjütland und Fünen von Wellen organisierter Angriffe aus den westlichen Teilen Skandinaviens betroffen. Im 4. Jahrhundert wurde der Ostseeraum durch Angriffe aus den Norden, Süden und Osten zur Kriegszone.

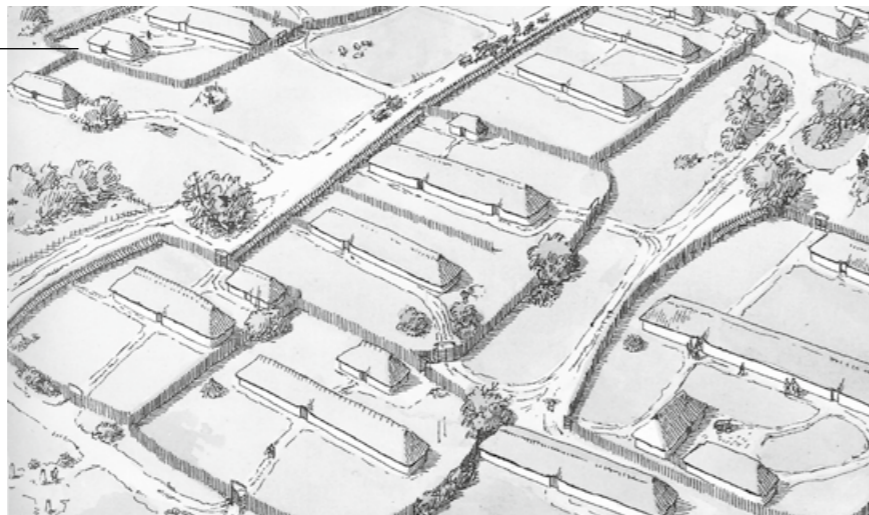
In Südsandinavien wurden etwa 50 Kriegsbeuteopferungen in 20 Mooren gefunden.

Auch Wallanlagen, Sperren in den Fahrrinnen und Burgen spiegeln organisierte militärische Aktivitäten bedeutenden Umfangs wider. Es handelte sich um reguläre Stammeskriege mit Heeren von vielleicht bis zu 1000 Mann, die kontinuierlich das ostjütländische Küstenland angriffen. Die Jütländer wehrten die Angriffe ab und opfereten die Kriegsbeute in den lokalen Opfermooren.

Mindst tre gange er der sket ofringer i Ejsbøl Sø. Inden ofringerne er våbnene blevet ødelagt med stor kraft. Den største ofring skete omkring 300 e.Kr. Her var våben og udstyr først blevet bøjet, knækket eller slået i stykker og derefter brændt af.

I jernalderen opstår de første egentlige landsbyer. Der er tale om store og velbyggede huse, ofte med plads til opstaldede husdyr i den ene ende. Især i Jylland ser man store bebyggelser med op til 15-20 gårde samlet i et fællesskab.

Alliancer med de germanske stammer syd for Østersøen førte også til kontakter til det romerske rige. Kontakterne betød, at eksotiske luksusvarer og ny teknologi inden for bl.a. landbrug og krigskunst kom til landet.

EN OFRET HÆR

I jernalderen havde søen ved Ejsbøl samme udstrækning som i dag. I søen er fundet op imod 3000 genstande, der stammer fra tre store våbenofringer. Den største ofring skete i 300 e.Kr. Våbenofrene er sporene efter slag, hvor den overvundne fjendes våben er blevet ødelagt og kastet i søen.

NYE GUDER

Omkr. 500 e.Kr. dukker de første vidnesbyrd om en særlig germansk gudekreds frem. Guldbrakteaten fra 5. årh. gengiver myten om Odins søn Balder, der myrdes med en pil af mistelten.

*Jeg så Balder,
blodig Cuddom,
Odins Barns
skjulte Skæbne.
Jeg så vokse
højt på Volden
tynd og yndig
Mistelten.
Hød traf med Buen,
Træet var Pilen,
som mig syntes
sorgbevinget.*

Vølvens Spådom

FÅ MERE VIDEN

Danmarks
Oldtid i
Landskabet

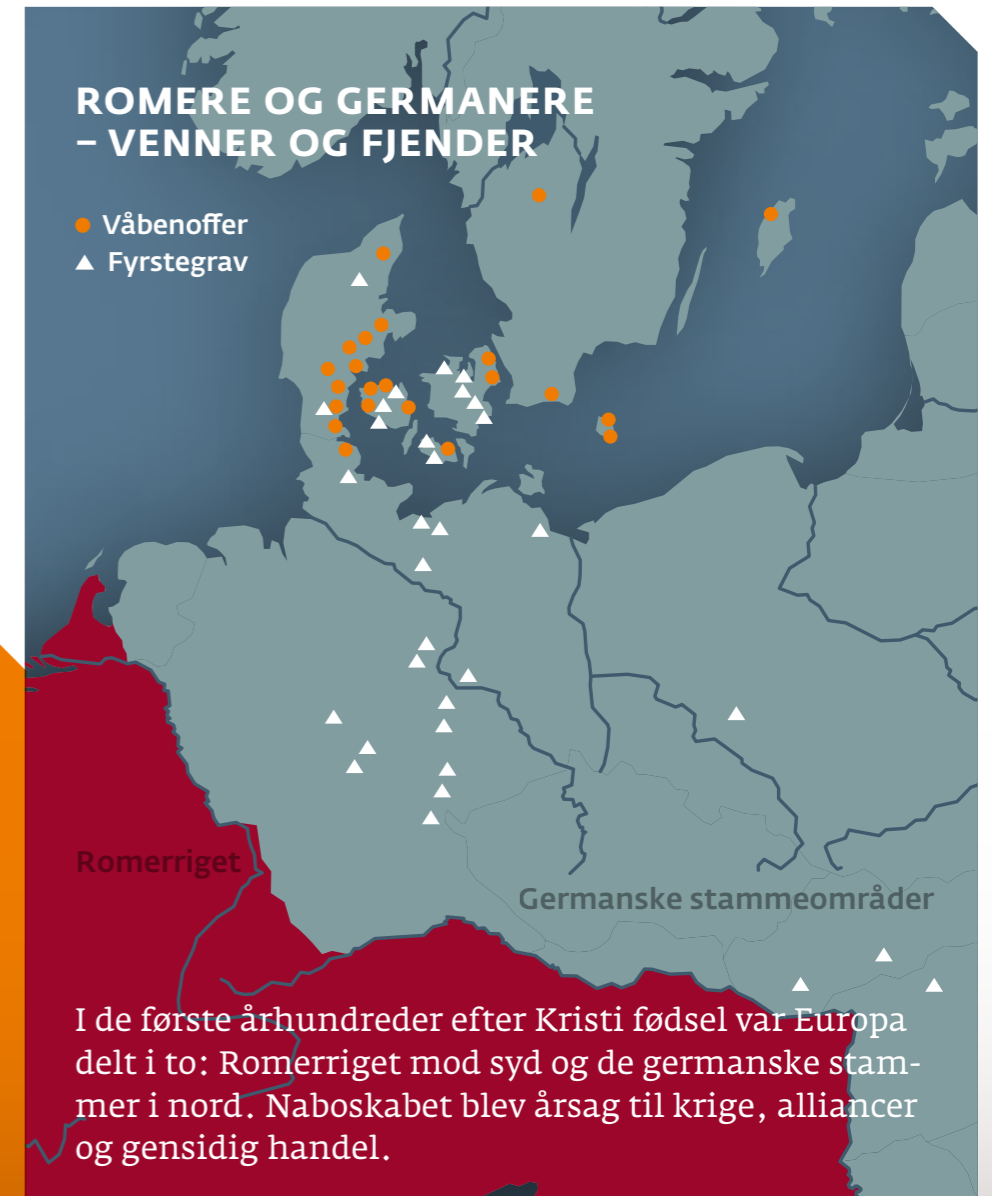

Fortællinger
fra Fortiden

ROMERE OG GERMANERE – VENNER OG FJENDER

● Våbenoffer
▲ Fyrstegrav

I de første århundreder efter Kristi fødsel var Europa delt i to: Romerriget mod syd og de germanske stammer i nord. Naboskabet blev årsag til krige, alliancer og gensidig handel.

TIDSLINJE

